

ՅՈՎՆԱՆ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԵՐԵԱՆ
ARCHBISHOP HOVNAN DERDERIAN

ՀՈՍ ՉԷ,
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱԻ

HE IS RISEN

2020

ԱԻԱԳ ՇԱԲԱԹ

Արդարեւ, Աւագ Շաբաթը քրիստոնէական եկեղեցւոյ մէջ արձանագրուած է որպէս գագաթնակէտը Քրիստոսի երկրային առաքելութեան: Ծաղկազարդէն մինչև Զատիկ երկարող ժամանակահատուածը հանգրուան առ հանգրուան պէտք է քայլել Քրիստոսի հետ: Պէտք է դառնալ մէկ Քրիստոսի հետ եւ Իր աչքերով նայել մարդկանց, ովքեր «Ովսաննա»ներ աղաղակելով դիմաւորեցին Վարդապետին մուտքը Երուսաղէմ ա. քաղաք: Երբ մանուկ էինք, հիացմունքով ու խոր հաւատքով կը դիմաւորէինք Յիսուսի մուտքը Երուսաղէմ: Ինչքա՛ն հոգեւին ուրախ ենք, որ առ այսօր մանուկի մը հոգիով կ'ապրինք այդ պատկերը:

Յիսուսի մուտքը Երուսաղէմ ա. քաղաք յաղթական էր: Այս պատկերին մէջ մենք կը լսենք Վարդապետին խօսքը. «*Ես յաղթեցի աշխարհին*»: Երուսաղէմ ա. քաղաքը միայն աշխարհագրական որոշակի տարածք մը ըլլալէ դադրած է Քրիստոսի աշխարհ գալով: Երուսաղէմ ա. քաղաքը համամարդկային սրբազան արժէք է: Ծաղկազարդ է, երբ Քրիստոս մուտք կը գործէ մեր հոգիներէն ներս ու կը լուսազարդէ մեր էութիւնը: Բայց քանի որ մարդ ենք ու տկար մեր էութեամբ, շատ յաճախ կը մոռնանք Քրիստոսի ներկայութիւնը մեր մէջ, երբ մեր խօսքն ու գործը չի համապատասխանէր մեր քրիստոնէական կոչումին:

Աւագ Շաբթուան յաջորդող օրերուն մեզ կը տրուին աւետարանական այնպիսի պատումներ, որոնց մէջ Քրիստոսի տիրական ներկայութիւնը պարտ ենք ապրիլ:

Այս օրերուն Քրիստոս կը պատմէ մեզ տասը կուսանաց առակը: Եւ ո՞րն է պատգամը այս առակին: Մեր կեանքը ճրագ է, որուն մէջ դրուելիք ձեթը հաւատքն է: Եւ փեսային դիմաւորելու համար պարտք ենք մեր կեանքը, որպէս ճրագ, լեցնելու հաւատքով: Ահաւասիկ նոյն ոգով ալ քրիստոնէան ինքզինք պիտի պատրաստէ՝ հաւատքով կարենալ դիմաւորելու համար Քրիստոսի Յարութիւնը, քանզի Յարութեան խորհուրդը մեծ է եւ այն կարելի է ապրիլ միայն աղօթքի պատրաստութեամբ, մեր մէջ առատացնելով հաւատքը:

Աւագ Շաբաթուայ առաջին օրերուն Վարդապետը մուտք կը գործէ Տաճարէն ներս ու կը խարազանէ դպիրներն ու փարիսեցիները, ովքեր Աստուծոյ տունը վերածած էին վաճառատան: Այդ տաճարը մենք ենք այսօր: Քրիստոս կ'այցելէ մեզ եւ կը խարազանէ մեզ, քանզի չենք կրցած Աստուծոյ տաճարը՝ մեր մարմինները պահել սուրբ: Չմոռնանք Առաքեալին խօսքը, թէ ստեղծուած ենք Աստուծոյ պատկերին համաձայն եւ տաճար ենք Աստուծոյ բնակութեան համար:

Ի՛նչ մեծ խորհուրդ կը պարունակէ այս պատկերը իր մէջ: Փաստօրէն երբ կը կարդանք այս պատկերը, այն ժամանակ կը զգանք, որ կոչում է տրուած մեզ Աստուծոյ կողմէ մեր մէջ կրելու իր ներկայութիւնը, եւ այն ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ առանձնաշնորհում:

Աւագ Շաբաթը մեր հոգեւոր կեանքի լուսաւորութեան շրջանն է: Շարունակենք հետեւիլ Քրիստոսի ճանապարհորդութեան: Այս շաբթուայ ընթացքին կը կատարենք Ս. Պատարագին խորհուրդը՝ վերջին ընթրիքով: Ահա այստեղ Քրիստոս Աստուածորդին կը խօսի Իր անձին պատարագումի մասին եւ կը հրաւիրէ մեզ այն դարձնելու ուղեցոյցը մեր կեանքին:

Ոսնկուայի արարողութիւնը մեզ կ'առաջնորդէ խաւարման երեկոյի արարողութեանց, որուն ամբողջ ընթացքը իր աղօթքներով, շարականներով ու սաղմոսներով մեզ կը տանի դէպի Գողգոթայի բարձունքը, որտեղ եւ Քրիստոս պիտի ունենար Իր պատարագումի բարձրակէտը:

Ամէն անգամ, երբ անձնապէս կամ մեր հոգեւոր եղբայրները մեզի կը ներկայանան իրենց առջեւ ծառայած դժուարութիւններով, մենք միշտ աչքի առաջ կ'ունենանք Քրիստոսի չարչարանքները մինչեւ Գողգոթայի բարձունքը: Թէ ինչքանով կարող ենք դոյզն իսկ չափով մեր վրայ կրել տառապանաց նոյն չափը: Խաւարման երեկոյի արարողութեանց ամբողջ պատկերին մէջ մենք մէկ կողմէն կը տեսնենք աստուածային սիրոյ անսահմանելիութիւնը աշխարհի մարդկանց համար, եւ միւս կողմէ նոյն պատկերին մէջ կը տեսնենք մարդն ու մարդկութիւնը՝ իր տկար էութեամբ:

Մեր հրաւերն է հաւատացելոց, որ քայլենք Քրիստոսի հետ խաչի ճանապարհէն ու չարչարակից ըլլանք Քրիստոսի, որպէսզի հաղորդ դառնանք նաեւ Յարութեան խորհուրդին, որուն մէջ է ամփոփուած նոր կեանքին հրաւերը:

Միբելի բարեպաշտ հաւատացեալ, գուցէ շատերու համար անհասկանալի թուայ, թէ եկեղեցին ինչպէ՞ս կը փառաբանէ Քրիստոսի թաղումը՝ երկրպագութեամբ, որովհետեւ մեր հայրերը խորապէս ըմբռնեցին, որ Տիրոջ գերեզմանը լոյսին աղբիւրը պիտի դառնար եւ յաւիտենական կեանքին դուռը:

Այս տարի Մեծ Պահքը իր բոլոր հանգրուաններով՝ Աւագ Շաբաթ եւ Զատիկ, բոլորիս համար պիտի ըլլայ իւրովի ամէն առումներով: Այն իրօք պիտի ըլլայ մարդուն եւ մարդկութեան համար քառասուն եւ վեց օրերու

ճանապարհորդություն մը՝ իջնելու համար իր հոգիին մինչև խորքը եւ քննելու իր կեանքի ընթացքը: Եւ այն, ինչ աշխարհիկ բառարանին մէջ արձանագրուած է, թէ հիւանդութեամբ կասկածեալներ պէտք է ունենան quarantine, այդ բառը իր սահմանումով ալ ունի հոգեւոր նշանակութիւն:

Մենք արդէն Մեծ Պահքի քառասնօրեայ ճանապարհորդութեան մէջ ենք, որ հոգեւոր quarantine է՝ ծագում առած լատիներէն quarantine (քառասուն) բառէն: Այս շրջանը կրկնակիօրէն մեզ կը հրաւիրէ վերաքննելու մեր կեանքի ընթացքը, թէ ինչքանով պատասխանատու ենք Աստուծոյ կողմէ մեզի վստահուած կեանքին ու բնութեան նկատմամբ: Վերջապէս, հասարակական կեանքին մէջ առկայ վիճակներու պատասխանատուութիւնը մեր վրայ է: Աստուած աշխարհը մարդուն տուաւ դրախտային վիճակի մէջ: Արդ, մեր հոգեւոր պարտքը պիտի ըլլայ այն պահպանել անաղարտ:

Միրելի հաւատաւոր քրիստոնեայ, այս տարի Աւագ Շաբաթը եւ առաւելաբար Ս. Չատիկը պիտի դիմաւորենք այլ իրավիճակի մը մէջ: Ինչքան անհամբեր կը սպասենք Ս. Չատիկի տօնակատարութեանց: Թող որ սակայն այս անգամ Չատիկը կանխող այս ժամանակահատուածը, եւ ի մասնաւորի Ս. Չատիկը դիմաւորելու համար ունենանք ապաշխարութեան շրջան մը: Բոլորիս ուխտը պիտի ըլլայ կեանքն ապրիլ առաւել պատասխանատուութեամբ, Քրիստոնէական կոչման բարձր գիտակցութեամբ և այն ժամանակ պիտի ունենանք առաւել իմաստաւորուած Չատիկական տօնակատարութիւն:

Ս. ՉԱՏԻԿ

«Ե՛ս եմ յարութիւնը եւ կեանքը: Ան որ ինծի կը հաւատայ, թէպէտեւ մեռնի՝ պիտի ապրի: Իսկ ան որ ողջ է եւ ինծի կը հաւատայ՝ երբեք պիտի չմեռնի: Կը հաւատա՞ս ո՞ր ըսածիս»: (Յովհ. 11:25-26)

Միրելի՛ հաւատացեալ քոյրեր եւ եղբայրներ,

Մեր Տէր եւ Փրկիչ Յիսուս Քրիստոսի՝ Մարթային ուղղուած վերոյիշեալ այս խօսքերով կ'ուզենք սկսիլ մեր զատկական պատգամը, որովհետեւ կը հաւատանք, թէ օրուայ խորհուրդին եւ մեր վերջին ամիսներու տազնապներուն մասին կը խօսի:

Ուրեմն, մտովի փոխադրուինք Բեթանիա, ուր Տիրոջ սիրելի բարեկամը՝ Ղազարոս արդէն չորս օր մեռած էր: Երբ Յիսուս իր աշակերտներուն հետ հոն հասաւ, Մարթան՝ Ղազարոսին քոյրը այս խօսքերը ըսաւ անոր. *«Տէ՛ր, եթէ հոս ըլլայիր՝ եղբայրս չէր մեռներ»* (Յովհ. 11:21):

Մարթան, որ կը հաւատար Աստուծոյ եւ մանաւանդ՝ մեռելներու յարութեան, իր եղբօր կորստեան սուգի եւ տրտմութեան պահուն արտասանած խօսքին մէջ թերեւս անգիտակցաբար մեղադրական արտայայտութիւն մը ունեցաւ, որ իր մէջ թերահաւատութեան հնչերանգներ ալ կը պարունակէր: Յիսուս հասկնալով Մարթայի ապրումները հետեւեալ հաստատումը կատարեց. *«Ե՛ս եմ յարութիւնը եւ կեանքը: Ան որ ինծի կը հաւատայ, թէպէտեւ մեռնի՝ պիտի ապրի: Իսկ ան որ ողջ է եւ ինծի կը հաւատայ՝ երբեք պիտի չմեռնի»:* Այնուհետեւ, այս հաստատումը աւելիով ընդգծելու եւ ձեռով մը դիմացի-

նին հոգեւոր մարտահրաւէր նետելու միտումով Յիսուս կը հարցնէ. «*Կը հաւատա՞ս ո՞ր ըսածիս*»:

Միրելինէ՛ր, այս հարցումը ոչ միայն Մարթային ուղղուած էր այլ նաեւ Յիսուսի աշակերտներուն: Յատկանշական է, որ աշակերտներուն մէջ էր նաեւ Թովմասը, որ «Երկուորեակ» կը կոչուէր, ինչպէս ատարանիչը կը վկայէ. նո՛յն Թովմասը, որ թերահաւատօրէն ուզեց մատները դնել խաչեալ Փրկչի ձեռքերու գամերուն տեղերը եւ ձեռքը դպցնել անոր կողին (Յովհ. 20:25):

- Կը հաւատա՞ս ո՞ր ըսածիս, - Յիսուս կը հարցնէ մեզմէ իւրաքանչիւրին: - Կը հաւատա՞ս, որ Ե՛ս եմ յարութիւնը եւ կեանքը: Ան որ ինձի կը հաւատայ, թէպէտեւ մեռնի՝ պիտի ապրի: Իսկ ան, որ ողջ է եւ ինձի կը հաւատայ՝ երբեք պիտի չմեռնի:

Այս օրերուն, երբ աներեւոյթ թշնամու՝ Գորոնս ժահրի մարդասպան ճիրաններուն մէջ ողջ աշխարհը տակաւին կը տառապի, շատերս յաճախ հոգեւոր տրտմութենէ մղուած Մարթայի բառերով կ'ըսենք. «*Տէ՛ր, եթէ հոս ըլլայիր՝ ասիկա պիտի չպատահէր մեզի*»: Մարդկային է, անշո՛ւշտ, տկարութիւնը, վախը, տագնապը, կասկածամտութիւնը եւ անվստահութիւնը: Աղէտալի պայմաններու տակ, կորստեան վտանգին առջեւ, երբ վերահաս մահը այնքան մօտ կը թուի, մարդ արարածը ինքնակորոյս վիճակին մէջ հոգեկան ցնցում կ'ունենայ. ցնցումը մը, որ մինչեւ անոր էութեան խորքը կը թափանցէ՝ հաւատքի պարիսպները խարխլելու համար: Փոխանակ մեր հաւատքը զօրացնելու, մեր վախերը կը սնուցանենք՝ մոռնալով Տիրոջ անսուտ խոստումը առ այն, որ միշտ մեզի հետ պիտի ըլլայ, «*մինչեւ աշխարհիս վախճանը*» (Մատթ. 28:20):

Երբ Գորոնս ժահրը վայրագօրէն խուժեց մեր քաղաքները ու տունները, հիմնարկներ, հաստատութիւն-

ներ եւ դպրոցներ գոցուեցան: Հանրային առողջապահութեան պատասխանատուներ զանազան ցուցումներով փորձեցին կանխել վարակին տարածումը: Մեզի ցուցուեցաւ ինքնամեկուսանալ եւ ուրիշներէ վեց ոտքի չափ ընկերային հեռավորութիւն պահպանել (social distancing): Ժահրի կանխարգելման միջոցառումներու ընթացքին, մինչ ընկերային հեռավորութեան վրայ սեւեռուած էինք, ցաւօք շատերս կորսնցուցինք մեր հոգեւոր մտերմութիւնը Աստուծոյ հետ: Մեծ Պահոց 40օրեայ շրջանը, որ հոգեւոր առանձնացումի շրջան մըն է (spiritual quarantine), շատերուս համար, մեզմէ անկախ պատճառներով, դարձաւ մեր սեփական վախերուն հետ ինքնամեկուսացումի շրջան մը՝ նմանողութեամբ Դանիէլ մարգարէի, որ առիծի որջին մէջ բանտարկուած էր գիշատիչ գազանին հետ մինակ (Դանիէլ 6):

Բորորս կը յիշենք համաճարակի առաջին օրերուն պարենային խանութներու վրայ խուճապային յարձակումները, թէ ինչպէս մարդիկ իրարու հրմշտելով ու կոխկրտելով կը խուժէին խանութները գէր 2-3 շաբաթի համար առաջին անհրաժեշտութեան ապրանքներ գնելու: Վերջին օրերը յիշեցնող գոյութենական պայքարի ահասարսուտ տեսարանը կարծէս Յայտնութեան Գիրքէն ըլլար: Դիմատետրի (Facebook) եւ լրատուական այլ կայքերու միջոցաւ տարածուող, յաճախ՝ ուղղորդուած լուրերը աւելի կը բորբոքէին արդէն իսկ շիկացած իրավիճակը: Յաւ ի սիրտ պէտք է արձանագրենք, որ մեզմէ շատեր փոխանակ «Բարի Լուր»ին (Good Tidings) ապաւինելուն՝ սփռուող կեղծ լուրերուն (fake news) կը հետեւէին:

Մեր տուները եւ պահեստները պայթելու չափ լեցուցինք մոռնալով Տիրոջ խօսքը՝ ուղղուած հարուստ հողագործին. «*Անսի՛տ մարդ, այս գիշեր իսկ հոգիդ քեզմէ*

պիտի առնեն. որո՞նք պիտի մնայ պատրաստածդ» (Ղուկ. 12:16-21):

Յովհաննէս Մկրտիչ կ'աղաղակէր ըսելով՝ «Ապաշխարեցէք, վասն զի երկնքի թագաւորութիւնը մօտեցած է» (Մատթ. 3:2): Յովհաննէսի մատնուելէն յետոյ Յիսուս նոյնը կը քարոզէր ըսելով՝ «Շամանակը լրացած է եւ Աստուծոյ թագաւորութիւնը մօտեցած է. Ապաշխարեցէ՛ք ու աւետարանին հաւատացէ՛ք» (Մարկոս 1:14): Ան Աստուծոյ արքայութեան Աւետարանը կը քարոզէր եւ ժողովուրդը կը բժշկէր բոլոր ցաւերէն ու հիւանդութիւններէն (Մատթ. 4:23): Նոյնիսկ այդ բժշկութիւնները եւ աստուածային մեծագոյն հրաշքները տեսնելէն յետոյ մեզմէ շատեր անտարբեր մնացին ու ականջալուր չեղան մեր սուրբերու գոչիւնին՝ հոգեւորապէս պատրաստուելու Տիրոջ երկրորդ գալստեան: Մինչդեռ, լրահոսէն մեզի հասած պզտիկ ակնարկ մը պատճառ դարձաւ նպարատունները գրոհելու մեր մարմնական պէտքերը հոգալու համար:

Ասկէ քանի մը օր առաջ՝ Աւագ Երեքշաբթի յիշատակեցինք տասը կոյսերը: Մատթէոսի աւետարանէն քաղուած առակը կը պատմէ, թէ ինչպէս փեսան դիմատրելու ելած տասը կոյսերէն հինգը իմաստուն գտնուելով իրենց հետ պահեստի ձէթ առին, մինչ միւս հինգը յիմարաբար ձեռնունայն ներկայացան: Անոնք քունի թմբիրին մէջ էին եւ երբ արթնցան կանթեղները նորոգելու, անդրադարձան, որ ձէթի պէտք ունին: Մինչ անոնք խանութպաններուն քով ձէթ կը գնէին, փեսան եկաւ եւ հինգ իմաստուն կոյսերը, որ նախապատրաստուած էին, անոր հետ հարսանիքի մտան, եւ դուռը գոցուեցաւ (Մատթ. 25: 1-12):

Միրելի՛ քոյրեր եւ եղբայրներ, կանթեղները կը խորհրդանշեն մեր հոգիները, իսկ ձէթը Աստուծոյ խօսքն

է: Վա՛յ մեզի, եթէ մեր հոգիները պարպուին աստուածային պատգամներէ եւ մենք անպատրաստ գտնուինք Տիրոջ երկրորդ գալստեան:

Յիսուս կ'ըսէ. «Մյս բաները ձեզի խօսեցայ, որպէսզի ինձմով խաղաղութիւն ունենաք. աշխարհի մէջ նեղութիւն պիտի ունենաք, բայց քաջասի՛ ըտ եղէք, եւ յաղթեցի աշխարհին» (Յովհ. 16:33): Եւ յիբաւի, մեր Տէր եւ Փրկիչ Յիսուս Քրիստոս յաղթեց այս աշխարհին. օրուան ժամամուտի բառերով՝ «Իր մահով մահը յաղթեց եւ Իր յարութեամբ մեզ կեանք պարգեւեց»: Օրհնեա՛ւ թող ըլլայ մեր Տիրոջ հրաշափառ յարութիւնը:

Զատկական այս առաւօտ, բարեգութ Սստուած իր առատ ողորմութեամբ նոր կեանքին արշալոյսը ծագեցուց մեր վրայ: Այսօր այդ նոր կեանքին տօնախմբութիւնն է, որ կը կատարենք: Քրիստոսի հրաշալի յարութիւնը աւետելով՝ այսօր մեր էութեան խորքին մէջ Աստուծոյ ներկայութիւնը կը վերահաստատենք: Քրիստոսի լուսաբաշխ յարութեան աւետիսով մեր հաւատքը կը զօրացնենք, քանզի քրիստոնէութիւնը սոսկ փիլիսոփայութիւն չէ, այլ՝ կեանքի ընթացք: Քրիստոսի յեղաշրջող յարութիւնը տօնախմբելով կը վերահաստատենք մեր յանձնառութիւնը հաւատքի ուսուցիչներ դառնալու մեր զաւակաց համար, որպէսզի անոնք երբէք չխտտորին ճշմարտութեան ճամբաներէն:

Վերջին շրջանի փորձութիւնները լաւ դաս մը սորվեցուցին մեզի: Առաքեալի խօսքերով՝ «Զգացինք որ մահուան վճիռը կախուած է մեր վրայ: Բայց ատիկա եղաւ, որպէսզի սորվինք մենք մեզի չապաւինիլ, այլ՝ Աստուծոյ, որ կը յարուցանէ մեռելները» (Բ. Կորնթ. 1:9): Վախերու, տագնապներու եւ բացասական այլ երեւոյթներու կողքին ականատես եղանք նաեւ գիտակից հաւատքի կենդանի վկայութիւններու եւ գործնական

արտայայտութիւններու: Բորորս ականատես եղանք աշխարհի չորս ծագերու մէջ բժիշկներու եւ բուժաշխատակիցներու բացառիկ եւ անձնուրաց ծառայութեան՝ դիմացինի սիրոյն սեփական կեանքը վտանգելով: Տեսանք աստուածսիրութեան եւ մարդասիրութեան գանազան հրաշալի դրսեւորումներ՝ տարեցներուն կամաւորաբար օգնութիւն հասցնող երիտասարդական առաքելութիւններ, դեղորայքի եւ պարենի ազնիւ նուիրատուներ, կառավարական համապատասխան հիմնարկներու՝ ոստիկանութեան, հրշէջ ծառայութեան, շտապօգնութեան ծառայողներու շուրջօրեայ նուիրեալ աշխատանք: Մեզի յատկապէս ուրախութիւն պատճառեց մեր սիրեցեալ գաւակաց համախմբումը Մայր Հայրենիքին մէջ: Այդ բարերարներու կատարած հերոսական արարքին մէջ մենք Քրիստոսի յարութեան յաղթական ոյժը կը տեսնենք:

Հայ ազգը պատմութեան ընթացքին շատ փորձութիւններ տեսած է՝ աղէտներ, պատերազմներ, սով եւ հիւանդութիւն: Սակայն մեր հայրերու հաւատքին շնորհիւ մենք միշտ վեր յառնած ենք փինիկի պէս, ճիշդ այնպէս ինչպէս Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ. «*Մկրտութեամբ անոր հետ միասին թաղուեցանք եւ մահուան հաղորդ եղանք, որպէսզի ինչպէս Քրիստոս՝ Հօրը փառքով յարութիւն առաւ մեռելներէն, նոյնպէս ալ մենք նորոգուած կեանքով ապրինք*» (Հռոմ. 6:4):

Միբելի՛ բարեպաշտ քոյրեր եւ եղբայրներ, մեր խնդրանքն է, որ չդադրիք աղօթելէ աշխարհի բոլոր հիւանդներու, կարօտեալներու, նեղուցեալներու համար: Չդադրիք աղօթելէ Մայր Հայաստանի, Ս. Էջմիածնի եւ մանաւանդ՝ Մայր Աթոռի եւ անոր գահակալի՝ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Բ. Ամենայն Հայոց Հայրապետի համար:

Հաւատացէ՛ք Քրիստոսի հրաշափառ յարութեան
հրաշքին եւ գիտցէ՛ք, որ այս դժուարութիւններն ալ
պիտի անցնին: Մեր հայրական յորդորն է, որ Քրիստոսի
յարութեան այս պատգամով առաջնորդէք ձեր կեանքը՝
անկախ օրուայ պայմաններէն: Մի՛ մոռնաք ձեր Տէր
Աստուածը ուրախութեան եւ հանգստութեան օրերուն,
այլ անդադար փառաւորէք Անոր սուրբ անունը, որ է
օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

Քրիստոս յարեալ ի Մեռելոց:
Օրհնեա՛լ է յարութիւնը Քրիստոսի:

Սուրբ Չատիկ 2020
Պրբպէնք, Գալիֆորնիա

THE HOLY WEEK

The Holy Week is the apex of Christ's earthy ministry – the remembrance and enactment of His final days. Hence, we are called to follow in Christ's footsteps during this epic journey, stretching from Palm Sunday to Holy Easter. Not only do we need to follow the stations of the cross that lead us to Golgotha, but also walk in His shoes, perceiving the world with His own eyes.

Palm Sunday has always been one of the most favorite feasts of children. Dressed in luminous white, all the children would convene in our neighborhood church to celebrate the entry of Christ into the Holy City of Jerusalem. We are so thankful that the childhood memory and that pure feeling of elation continue to live with us.

The entry of Jesus into Jerusalem was indeed triumphant. Jerusalem is not merely a geographic location but rather a truly holy city sanctified by the life of Christ. His resounding voice continues to echo in our ears with the most powerful affirmation, "*I have conquered the world.*"

It's Palm Sunday, when Jesus enters into our hearts and illuminates our souls. Very often we forget that we are in the presence of God. As fallible human beings, we act contrary to His teachings and our Christian calling.

In the readings of the Holy Week, the dominating presence of Christ prevails. One of the gospel readings that falls on Holy Tuesday is the parable of the Ten Virgins. What does Christ want to convey through this parable? We learn that our lives resemble the lamps and the oil symbolizes our faith. In order to receive the bridegroom in our lives, we ought to be filled by faith. Similarly, we have to spiritually prepare ourselves and celebrate the resurrection of Christ with utmost faith, for the mystery of Holy Easter is grandiose and the prayerfulness is the only way to comprehend and internalize that mystery.

Then, Christ enters into the temple and drives out all the merchants, the Scribes and the Pharisees. Today, we represent that temple. Christ is coming to cleanse our temples corrupted by multitudes of sins. Let us be reminded of the Apostle's words, "You are created in the image of God and are temples for His dwelling."

This statement bears a profound meaning. When we read this passage, we realize that we are called by God to carry His presence, which is nothing but a privilege.

The Holy Week is a time of spiritual enlightenment. On Maundy Thursday, the sacrament of Holy Eucharist is celebrated as we commemorate the Last Supper. At this time, the Only Begotten Son of God makes a reference of His ultimate sacrifice on the Holy Cross. This is very fundamental to our spiritual life and ought to be the leading thought of our lives.

The touching ceremony of Washing of the Feet is then followed by a vigil that commemorates Christ's betrayal. With gospel readings, prayers, psalms, and liturgical hymns, we continue our spiritual journey atop mount Golgotha, the final station of the holy cross, where Christ would offer Himself for the salvation of human kind.

In our personal or pastoral lives, when we face difficulties, we are reminded of Christ's passion, the tortures He willingly accepted to bear for us. Can our sufferings ever be paramount of Christ's sufferings? In the Service of Betrayal, we experience the divine love of God for the humanity that knows no boundaries. On the other hand, we see our human weaknesses and shortcomings.

Dear faithful,

We exhort you to follow Christ through the stations of the cross and partake in his passion, so you may also partake in the mystery of resurrection, which bears the invitation to the new life.

Some of you may wonder why the church celebrates the passion, the crucifixion and the burial of Christ. The reason is that our holy fathers realized that the Holy Sepulcher is the source of light, the doorway to the eternal life.

This year, the Great Lent and the Holy Week are very special for us in every aspect. The forty-six days of lent were opportunities of self-reflection and prayer. As we observe self-quarantine during this pandemic, the Great Lent have become days of spiritual quarantine for us in its literal meaning (the word quarantine is derived from Latin *quadraginta*, which means forty). This period of time is very obliging for us to re-evaluate our lives and re-think about our responsibilities toward the planet Earth and mother nature entrusted to us by God. We have to assume full responsibility for what happens today in the world, for God has given us this beautiful world in a perfect condition. It is our spiritual obligation to care for the creation of God.

As we mentioned, this year's Holy Week and Easter celebrations are going to be different. We know that you all have waited anxiously to celebrate these major events in the life of the Armenian Church. However, given the current circumstances and out of abundance of caution, we are not going to be able to hold regular church service. Instead, everything will be live streamed for you to participate.

Let this be a period of repentance for all of us. Let us renew our commitments to live more responsible lives with a deeper understanding of our Christian calling and God-given mission. Only then we may have a more meaningful Easter.

HOLY EASTER

“I am the resurrection and the life. He who believes in Me, though he may die, he shall live. And whoever lives and believes in Me shall never die. Do you believe this?” (John 11:25-26)

Beloved brothers and sisters in Christ,

We would like to commence this year’s Easter message with the above-mentioned words of our Lord and Savior Jesus Christ addressed to Martha, for we believe they resonate with the spirit of the day and hearten us against the distress of current times.

To better understand the context of the biblical verse, let us travel back in time to Bethany, where Lazarus, the beloved of Christ, had been dead for four days. When Jesus arrived there with His disciples, Martha, the sister of Lazarus, said the following to Him, *“Lord, if You had been here, my brother would not have died.”* (John 11:21)

Martha, who had faith in God and believed in the resurrection of the dead, amidst the anguish of her bereavement, experienced a moment of theodicy, which may have contained elements of distrust. Genuinely empathetic to Martha’s sorrow of loss, Jesus made the following affirmation, *“I am the resurrection and the life. He who believes in Me, though he may die, he shall live. And whoever lives and believes in Me shall never die.”* To further emphasize this statement and challenge Martha spiritually, Jesus asked, *“Do you believe this?”*

In fact, this question was not directed to Martha solely but also to the disciples who accompanied Jesus. It is noteworthy to mention that Thomas, also referred by the Evangelist as the Twin, was among the disciples – the same Thomas, who in doubt, wanted to *“put his finger into the print of the nails on Christs’ hands and into His side.”* (John 20:25)

“Do you believe this?” Jesus asks this question to each and every one of us. *“Do you believe that I am the resurrection and the life. He who believes in Me, though he may die, he shall live. And whoever lives and believes in Me shall never die?”*

Today, when the world is still suffering from the snares of the invisible enemy, namely the COVID-19 Coronavirus, in a moment of spiritual distress, many of us may question the existence of God in the words of Martha by saying, *“Lord, if You had been here, this would not have happened to us.”* Of course, it is part of human nature to feel weak, afraid, panicked, suspicious or doubtful. During disastrous times, when we are in danger of perishing and imminent death seems so near, we may experience a spiritual breakdown in our very core, which can undermine the strongholds of our faith. Often times, we feed our fears, instead of bracing our faith, forgetting the veracious promise of our Lord, who asserted, *“I am with you always, even to the end of the age.”* (Matt. 28:20)

At the start of the COVID-19 pandemic, many institutions, houses of prayer and worship, businesses, and schools closed. The CDC and other public health officials instructed us with ways we can protect ourselves and prevent the spread of the virus. We were advised to isolate ourselves and practice social distancing by separating ourselves at least six feet from other individuals. As we focused on social distancing, our intimate relationship with God was compromised.

The period of the Great Lent, which is a time of spiritual quarantine (from the Latin *quadraginta* and the Italian *quaranta*, both meaning “40”), became a time of self-isolation for many of us as we faced our own fears, resembling the prophet Daniel, who was imprisoned in the lion’s den. (Daniel 6)

We all remember the initial weeks of the outbreak when people rushed to invade the grocery stores and stockpiled essentials. The panic-shopping craze had a catastrophic impact on America’s supply chain. The scene reminded us of the Final Days as described in the Book of Revelation. The national news that

disseminated through various media platforms and social media outlets added more fuel to the fire instead of soothing public hysteria. It is very unfortunate that many of us succumbed to the fake news instead of embracing the Good Tidings.

As a result of anxiousness, we hoarded excessive amounts of food and supplies, forgetting the words of Christ addressed to the rich farmer, “*Fool! This night your soul will be required of you; then who will get what you have stored up?*” (Luke 12:16-21).

John the Baptist cried and said, “*Repent, for the kingdom of heaven is at hand!*” (Matthew 3:2) After John’s imprisonment, Jesus came to Galilee, preaching the gospel of the kingdom of God and saying, “*The time is fulfilled, and the kingdom of God is at hand. Repent, and believe in the gospel.*” (Mark 1:14-15) He was preaching the gospel of the kingdom, and healing all kinds of sickness and disease (Matthew 4:23). People witnessed those healings and divine miracles; however, they failed to heed the exhortations of the saints and did not prepare themselves spiritually. On the other hand, a droplet of doubt, a subtle hint of uncertainty from media, overwhelmed us, instilling panic in our hearts.

A few days ago, on Holy Tuesday, our church observed the remembrance of the Ten Virgins. The parable, which is from the Gospel of Matthew, recounts the story of ten virgins who took their lamps and went out to meet the bridegroom. Five of them were wise and five were foolish. Those who were foolish took their lamps and no oil with them, but the wise took oil in their vessels with their lamps. When the foolish virgins woke up from slumber to refuel their lamps, they realized they had no oil. While they were out shopping for oil, the bridegroom arrived and those who were ready went to the wedding with him, while the door was shut to the others. (Matthew 25:1-12)

Dear brothers and sisters in Christ,

The lamps described in the parable of the Ten Virgins symbolize our souls and the oil is the Word of God. Woe to us,

if our souls are emptied of the divine messages and we find ourselves unprepared for the second coming of Christ.

Jesus says, "*These things I have spoken to you, that in Me you may have peace. In the world you will have tribulation; but be of good cheer, I have overcome the world.*" (John 16:33) Indeed, Christ has defeated this world. In the words of the liturgical introit, "*He trampled down death by death and by His resurrection He has given us the gift of life*" (Divine Liturgy of the Armenian Church).

On this Easter morning, the all-merciful God has shone the dawn of the new life upon us. Today, we celebrate that new life. By proclaiming the resurrection of Christ, we reaffirm the presence of God in the depth of our souls. By sharing the luminous greeting of Holy Easter, we strengthen our faith, for Christianity is not merely a philosophy but a way of life. By celebrating Christ's resurrection, which revolutionized the history of humanity, we renew our commitment to become teachers of faith for our children so that they may not stumble from the path of righteousness.

The recent temptations taught us a good lesson. In the words of the disciple, "*We had the sentence of death in ourselves that we should not trust in ourselves but in God who raises the dead.*" (2 Corinthians 1:9)

Besides fear, anxiety, and panic, we have witnessed practical expressions of a living, conscious faith. We have all seen the sacrificial service of doctors and other healthcare professionals around the globe, who put their own lives on the line to save those who were affected by COVID-19. We saw numerous expressions of humanitarianism and acts of kindness. With great admiration, we saw young volunteers delivering food and supplies to the most vulnerable segment of our society - the elderly. We were amazed by the generosity of individuals, companies and organizations, who donated medical supplies and other life-saving essentials. With a debt of gratitude, we recognize the men and women in uniform, the military, police, firefighters, paramedics and other representatives of government agencies, who continue to serve our communities around the clock. It was especially

delightful to see the consolidation of wonderful men and women in our motherland Armenia, who spared nothing to deliver much-needed help to the less fortunate. In these heroic and compassionate deeds, we perceive the power of the victorious resurrection of Christ.

The Armenian nation survived many perils throughout history, including natural disasters, warfare, famine and disease. Nevertheless, we have always risen from the ashes like a phoenix by virtue of our ancestral Christian faith. As St. Paul states, “*We were buried with Him through baptism into death, that just as Christ was raised from the dead by the glory of the Father, even so we also should walk in newness of life.*” (Romans 6:4)

Dear faithful brothers and sisters,

Our exhortation to you is to pray unceasingly for the sick, the distressed and the needy around the world. Please pray for the motherland Armenia, Holy Etchmiadzin and its Holy See headed by His Holiness Karekin II, Catholicos of all Armenians.

Believe in the miraculous resurrection of Christ and bear in mind that these tribulations too shall pass. We urge you to lead your lives with this message of Christ’s resurrection, despite the current circumstances. Do not forget your Lord during times of joy and prosperity, rather glorify His holy name always, for to Him befits the glory, the power and the dominion. Amen.

Christ is risen from the dead.
Blessed is the Resurrection of Christ.

*Easter 2020
Burbank, CA*

*Western Diocese of the Armenian Church of North America
3325 North Glenoaks Blvd, Burbank, CA 91504*

Tel: (818)558-7474; Fax: (818)558-6333;

E-mail: info@wdacna.com; www.wdacna.com

Diocesan Publication 2020